

Eutanázia detí

MUDr. Mária Jasenková

Detský hospic PLAMIENOK, Bratislava

Každá etická dilema vychádza zo životnej skúsenosti a vždy prináša možnosti a hodnoty, ktoré nemôžeme prežívať zároveň. Ak chceme dilemu vyriešiť, musíme si vybrať, získavame a súčasne aj strácame. Žiť kratší život bez, či s minimálnym utrpením a pripustiť právo eutanázie alebo neovplyvňovať dĺžku života a sústrediť sa na zmiernenie utrpenia, ale zároveň byť ochotní prijať jeho určitú znesiteľnú mieru? Vnímať život ako posvätný, nedotknuteľný aj s utrpením, alebo pripustiť právo zvoliť si mieru utrpenia, ktorú sme ochotní zniesť? Máme právo my dospelí alebo deti rozhodovať o dĺžke svojho života? Máme právo my lekári skracovať život druhým? Logické odpovede na tieto otázky neexistujú, existujú len odpovede, ktoré vychádzajú z nášho vnútra, z dimenzie mimo rozumu. Táto dimenzia v konečnom dôsledku určuje všetky najdôležitejšie životné rozhodnutia.

Vyjadrenie ku kontroverznej téme eutanázie vždy v odpovedi zahŕňa osobný príbeh, osobné hodnoty, osobnú skúsenosť s utrpením všeobecne, respektíve s utrpením detí. Prešla som utrpením v detstve a prechádzam ním z času na čas aj v dospelosti. Blízkosť trpiacich detí aj dospelých ma neničí tak, aby som nedokázala fungovať v ich okolí. Trpím do istej miery s nimi, ale pomáhajú mi hľadať hodnoty, ktoré chcem žiť. Dávajú môjmu životu veľkú hĺbku, zmysel a pomáhajú mi osobnostne rásť, rozlišovať dôležité od nedôležitého. Nikto ma nikdy o živote nenaučil viac, ako ťažko choré deti a rodiny, ktoré stretávam. Verím, že sme prišli na tento svet, ale život ako taký nám nepatrí. Nepatrí nám ani život našich detí. Pod kontrolou (ak vôbec) máme len minimálnu časť svojho života od narodenia až po jeho pozemský koniec. Je to často len naša ilúzia alebo zbožné pranie. Najväčším umením je plávať s prúdom života, nie proti nemu. Jeho vlny nás potom dokážu niesť, prinášajú radosť aj bolesť a učia nás spoznávať samých seba a milovať. Ak pripustíme právo život skracovať, rozhodovanie sa ďalej komplikuje: máme právo, my lekári, ukončiť život dospelého alebo dieťaťa, ktorí trpia a požiadajú nás o jeho skončenie? Aké

kritériá musí splniť dieťa alebo dospelý, aby sme jeho pranie mohli akceptovať? Ako predísť zneužitiu? Životná skúsenosť ma naučila, že „vyhratý boj o kompetencie“, ktoré mi nepatria, mi život nakoniec viac komplikuje ako uľahčí. A tak sa vždy snažím pýtať: „Je toto naozaj moja cesta a moja úloha, je to moja zodpovednosť v živote?“ Odpoveď prichádza z dimenzie mimo rozumu.

Schválenie možnosti, aby ťažko, nevyliciteľne choré deti v Belgicku mohli sami požiadať o ukončenie života, prinieslo ďalšie otázky. Aké životné skúsenosti a rozumovú zrelosť musí mať ťažko choré dieťa, aby sme jeho požiadavku o ukončenie života mohli brať vážne? Aké utrpenie detí nedokážeme zmierniť na znesiteľnú úroveň? Nie je užitočnejšie najprv diskutovať na medzinárodnom odbornom fóre o príbehoch detí, ktorých utrpenie sme nedokázali zmierniť? Je schválenie takejto zákonnej možnosti naozaj potrebné?

Ako lekárka pracujem v oblasti detskej paliatívnej starostlivosti od roku 2000. Za toto obdobie sme sa starali doma o 160 smrteľne, nevyliciteľne chorých detí. Nikdy ma žiadne dieťa ani žiadny rodič o skrátenie života dieťaťa nepožiadali. Prečo nemám za 14 rokov intenzívnej praxe aspoň jednu životnú skúsenosť, akú mali lekári v Belgicku? Verím, že to muselo byť ťažké. Trochu pochybujem, či naozaj boli vyčerpané všetky možnosti. Prečo ma ani jedno dieťa nepožiadalo o skončenie života? Je to náhoda? Stalo sa mi, že mi dieťa medzi štyrmi očami povedalo: „Doktorka, mám toho tu už plné zuby.“ Moja odpoveď znela: „Každý z nás na tomto svete musí raz prejsť bránou, ktorou sa väčšina z nás prejsť bojí, lebo sa nedá cez ňu vrátiť späť a nevieme, čo tam bude. Aj ja ňou budem raz musieť prejsť rovnako ako aj ty, aj ja sa bojím. Za tou bránou sú už všetci, ktorých si stretol/stretla v nemocnici a nie sú tu už medzi nami... Sľubujem ti, kým budeš kráčať k tejto bráne, nikdy ťa neopustím ani nenechám neznesiteľne trpieť. Ak chceš touto bránou už prejsť, prosím, choď. Budeš nám všetkým veľmi chýbať, bude to ťažké, ale nikdy na teba nezabudneme, a ne-

boj sa, zvládneme to. Budeme sa potom vidieť a dotýkať inak, cez moje srdce, v ktorom navždy zostaneš.“ Plakali sme spolu, ale plakali sme s pocitom, že sme blízko a ani jednému z nás nenašlo premyšľať nad eutanáziou. Stretla som deti, ktorých utrpenie tela nebolo jednoduché zmierniť, nikdy sme ale, z môjho pohľadu, dieťa neznesiteľne trpieť nenechali. Som presvedčená, že dnešná medicína má dostatok účinných liekov a liečebných postupov, dôležité je, aby sa téme odborníci venovali podobne ako iným oblastiam. S utrpením duše to zvyčajne býva ťažšie (aj keď jedno s druhým súvisí). Opakovane som zažila, že posadiť sa vedľa dieťaťa tak trochu ako dieťa, ktoré počúva, pozoruje, na nikoho sa nehrá, nikoho nehodnotí, neodsudzuje a nepoučuje, ktoré otvorí svoje srdce čomukoľvek, čo sa v situácii objaví, priniesie blízkosť a úľavu aspoň na prechodný čas. Nehovorím o liekoch, ktoré tiež máme k dispozícii.

Aby som sa zodpovedne dokázala vyjadriť k eutanázii detí, ktoré o to požiadali, musela by som na vlastnej koži zažiť príbeh dieťaťa, ktoré by predo mnou vyslovilo túto požiadavku. Musela by som prežiť situáciu, keď ako lekár napriek konzultácii s ostatnými skúsenejšími lekármi a odborníkmi, by som bola v koncoch a nedokázala mu pomôcť. Ešte stále by som mohla s ním diskutovať o možnosti uspatia na prechodný čas a skúsiť sa s ním dohodnúť, aby si oddýchlo a pobavili by sme sa, čo bude neskôr. Ak ani napriek tomu, by sa nič nezmenilo, musela by som otvorene priznať, že to nedokážem a nechcem urobiť, dieťa by som ale nikdy neopustila.

Keď bránou smrti prejdem sama, potom mi snáď bude úplne jasné, čo naozaj odrážali moje hodnoty.

MUDr. Mária Jasenková

Detský hospic Plamienok
Zadunajská ulica č. 6, 851 01 Bratislava
jasenkova@plamienok.sk

